

Förebyggande hem- och demensvård – den danska modellen

I januari besökte ett 30-tal anställda från äldreomsorgen i Åboland, Imatra, Kotka och Villmanstrand Köpenhamn för att bekanta sig med den danska äldreomsorgen i praktiken.

TEXT: MONA RISKA
BILD: MARIA SUNDSTRÖM

Mona Riska

Resan som gick av stapeln 15-17 januari i år förverkligades inom SkärgårdsELLI-projektet. Med på resan var förutom tretton anställda från äldreomsorgen i Åboland, sexton deltagare från Östra Finland, från HavsELLI- och SaimenELLI-projekten.

SkärgårdsELLI-projektet, som inleddes hösten 2006, är ett av sex nationella utvecklingsprojekt, som fått statlig och EU-finansiering för att utveckla nya innovationer inom äldreomsorgen och förbättra de äldres boende, vård och omsorg med hjälp av ny teknologi.

SkärgårdsELLI har som målsättning att utveckla nya vård- och serviceformer för att trygga och stöda äldres boende kvar hemma. I Åboland står den offentliga äldreomsorgen inför särskilt stora utmaningar p g a geografiska avstånden och levnadsförhållanden i skärgården, samt den snabbt växande andelen seniorer.

SkärgårdsELLIs projektledare Ann-Mari Backman är anställd av Region Åboland och projektet pågår fram till mars 2008. Samarbetsparter är Yrkeshögskolan Sydväst,

Folkhälsan i Raseborg och Fortbildningscentralen vid Åbo Akademi.

Förebyggande hemvård

Som första studiebesök på reseprogrammet var Frederiksbergs kommun och deras team för förebyggande hembesök. I Danmark är förebyggande hembesök lagstadgat och alla invånare som har fyllt 75 år har rätt till två förebyggande hemvårdsbesök per år. Målsättningen med det förebyggande hemvårdsbesöket är att öka säkerheten och välmåendet och stöda de äldres boende kvar i eget hem. Diskussionerna under hembesöken berör ofta de äldres kost-, motions- och sömnvanor. Målsättningen är att tidigt upptäcka och förebygga problem, som i längden försvårar de äldres boende kvar hemma.

En deltagares kommentar till besöket:

– Gillade mycket deras tankar i det förebyggande. Recept på motion som består av handledning till den rätta motionsformen. Dietister som ser över kosten och mycket annat. Hos oss nämner man bara motion som sådant och sällan finns det kunskap och utrymme för en vanlig sjukskötare/hälsovårdare att gå närmare in på olika motionsformer och modeller att träna. Samma gäller infon om kost, den följer lätt gamla inlärda modeller med en broschyr som bilaga. Vår modell ger vanligen resultat noll och patienten börjar äta läkemedel. Ett gott förebyggande arbete kan ge ekonomiska inbesparingar bara man ger resurser till det förebyggande arbetet i begynnelsen.

Äldre lär äldre IT

Det andra målet för vår studieresa var Aeldremobiliseringen, som är de danska

pensionärsföreningarnas takorganisation. Aeldremobiliseringen har som uppgift att koordinera frivilligverksamhet, som riktar sig till seniorer. Aeldremobiliseringen har inlett ett nytt samarbetsprojekt med Microsoft, vars syfte är att utveckla de äldres IT-färdigheter. Konsulent Morten Lembke berättade att många äldre i Danmark riskerar att bli utestängda från informationssamhället p g a bristande IT-färdigheter. Allt fler myndigheter publicerar sin information enbart på nätet, och ett fullvärdigt medborgarskap förutsätter att man kan utnyttja en dator.

Aeldremobiliseringen har grundat ”dastastuer” runtom i Danmark, där man inrett aktivitetshus för äldre med datorklasser. Poängen är att det är frivilliga IT-kunniga äldre som lär svagare äldre använda en dator. Undervisning och handledning är gratis för deltagarna.

Museum för dementa

I reseprogrammets andra hälft ingick studiebesök på enheter som utvecklat specialkunnande inom demensvård. Föreståndare Charlotte Agger berättade att Demenscentret Pilehuset i Brønshøj är ett av Köpenhamns stads tre boende för dementa. I verksamheten ingår både öppen dagvård för dementa och boende-enheter. I Pilehuset har man i inredningen fäst uppmärksamhet vid ljussättning, färgsättning och användning av bilder/symboler, som ska förmedla positiva känslor. I Pilehuset arbetar man enligt socialpsykologiska arbetsmetoder i bemötande av de dementa. Hon betonade också att ledningens uppgift är att skapa rätt social omgivning både för personal och för klienter, för att personalen ska kunna ge sitt bästa kunnande i vården av de dementa. En

tredjedel av personalen utgörs av icke-vårdpersonal, en stor personalgrupp är t ex socialpedagoger. I personalstyrkan eftersträvar man tvärvetenskaplighet, att personalen ska representera varierande utbildningsbakgrund.

Nörrebro Erindringscenter är ett annat kunskapscentrum kring minnesstörningar och demens, som ingick i reseprogrammet. I Nörrebro har man byggt upp ett museum för dementa, med hemliknande miljöer från olika tidsepoker. Vi fick stifta bekantskap med en hemmiljö från 40-talet. I Nörrebro tar man emot grupper av dementa och med hjälp av autentiska miljöer och föremål, vill man väcka till liv minnen hos personer med minnesstörningar. Det speciella med Nörrebro "museet", jämfört med andra museer är, att det är fritt fram att röra vid alla museiföremål, att sätta sig ner i vardagsrumssoffan eller fåtöljen, bläddra i de frammeligande tidningarna och böckerna, vidröra alla köksredskap m.m. Som en av deltagarna uttryckte saken:

– Museum för dementa skulle säkert gå att ordna i Åboland. En fin tanke att få stiga in i det förflutna och att där få röra på saker som är bekanta från barndom. Förstår att det kan kännas rofullt för den oroliga som söker barndomshemmet.

Lotte-hjemet

Somsista besöksställe togs vi emot på det privata äldreboendet Lotte-Hjemet. Gruppen hade ivrigt väntat på studiebesöket, eftersom Lotte-Hjemmets grundare och föreståndare Thyra Frank är en eldsjäl inom den danska äldrevården och har utvecklat en egen vårdfilosofi och -principer, som hon föreläser om runtom i Norden. Kanske just på Lotte-Hjemet kom kulturskillnaden mellan Danmark och Finland extra tydligt fram

– Den danska äldreomsorgsmodellen betonar vikten av att notera hela människan och att välmåendet handlar mycket om att även som äldre få behålla rättigheten att vara den egna individen. Den finska vårdverkligheten handlar om effektivt medicinskt tänkandet och resten av människan glöms lätt bort. Omsorgen handlar om snabbtester och att få läkarhjälp och få arrangerat vård av sjukdomar, och individtänkandet känns långt borta. Effektivitetstänkandet styr idag mycket långt våra arbetsplatser. Det som görs med händerna, stegen man springer

och att man ser effektiv ut är det som kännetecknar en god arbetstagar inom den finska vårdkulturen. Det är svårt att få eller ta tid att stanna upp för att fundera på vad vi gör och vart vill vi nå? Det skulle vara skönt att få med lite av den danska kulturen till Finland. Ovan nämnda reflektion är en resedeltagares feedback på studiebesöken och resan till Danmark. ♦

www-adresser till studiebesöksställen i Köpenhamn-regionen:

Frederiksberg kommunen

Forebyggelsesteamet (Hjemmeplejen)
<http://www.frederiksberg.dk/>

Aldremobiliseringen, Frederiksberg

<http://www.aldremobiliseringen.dk>

Demenscentret Pilehuset, Brønshøj

<http://www.demenscentret-pilehuset.dk>

Nørrebro Erindringscenter

<http://www.reminiscens.dk>

